

FAMILIEBEDRIJVEN IN OVERIJSSSEL

UPDATE CBS-CIJFERS ECONOMISCHE BIJDRAGE EN
WERKGELEGENHEID FAMILIEBEDRIJVEN – 1 FEBRUARI 2024

Definitieve versie
1 februari 2024

INTRODUCTIE

In deze rapportage worden de meest recente CBS cijfers over familiebedrijven in Overijssel toegelicht (publicatie 22 december 2023). Uit de rapportage blijkt dat vestigingen van familiebedrijven relatief vaker voorkomen in Overijssel en een relatief grotere economische bijdrage leveren in vergelijking met landelijke gemiddelden. Er zitten grote verschillen in de spreiding van familiebedrijven over de verschillende gemeenten in Overijssel.

De rapportage is door het Expertisecentrum Familiebedrijven van hogeschool Windesheim opgesteld om de Overijsselse beleidsaanpak voor familiebedrijven te ondersteunen. In het mkb-programma *Family Next* wordt door de provincie specifiek aandacht besteed aan familiebedrijven. Daarnaast heeft de rapportage tot doel om andere relevante stakeholders te informeren, zoals bijvoorbeeld gemeentelijke bedrijfscontactpersonen.

Algemene kenmerken familiebedrijven

Een familiebedrijf is een bedrijf waarbij één familie direct of indirect een meerderheid van zeggenschap heeft; waarbij de familie formeel betrokken is bij het bestuur van het bedrijf; en het bedrijf juridisch overdraagbaar is. Bij beursgenoteerde bedrijven is de zeggenschap minimaal 25% (CBS, 2022; Europese Commissie, 2009).

In 2022 had het grootste deel van de 299 duizend familiebedrijven in Nederland meerdere familie-eigenaren (68%), terwijl ook veel bedrijven één eigenaar kennen (23%). Slechts 9% van de familiebedrijven heeft externe aandeelhouders met een minderheidsbelang.

Veel familiebedrijven streven naar continuïteit en willen het bedrijf overdragen binnen de familie. Ze zijn dan ook

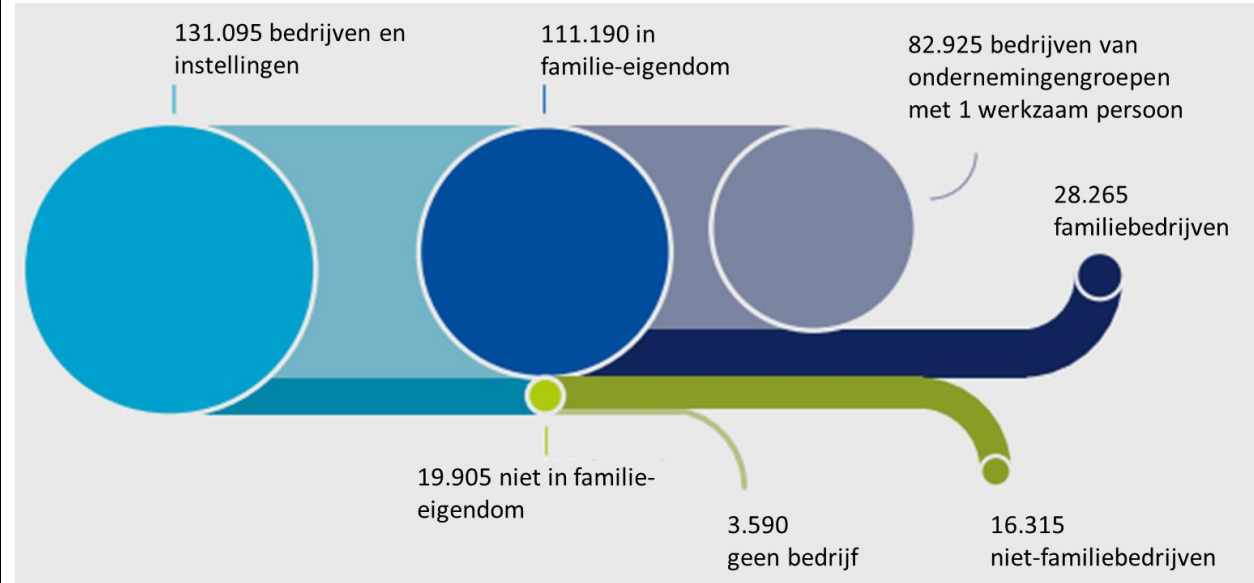
gemiddeld ouder dan niet-familiebedrijven. In 2022 waren 64% van de Nederlandse familiebedrijven ouder dan 10 jaar en 18% ouder dan 30 jaar, tegenover respectievelijk 36% en 8% van de niet-familiebedrijven.

Bij 13% van de familiebedrijven zijn meerdere generaties actief in het bestuur van het bedrijf. Dit komt vaker voor als de bedrijfsomvang toeneemt. Bij familiebedrijven met meer dan 250 werknemers heeft 24% van de bedrijven meer dan één generatie van de familie in het bestuur.

Familiebedrijven zijn gemiddeld genomen kleiner dan niet-familiebedrijven. Van alle microbedrijven (2-10 werknemers) is 72% een familiebedrijf, tegenover 23% van de grootbedrijven (250 en meer werknemers).

Verdeling van vestigingen in Overijssel

In de provincie Overijssel waren er op 1 januari 2022 ruim 131 duizend vestigingen van bedrijven en instellingen. In brede zin waren er ruim 111 duizend vestigingen van bedrijven in familie-eigendom en bijna 20 duizend niet in familie-eigendom. Van de vestigingen in familie-eigendom was het merendeel (82.925) een vestiging van een ondernemingengroep met 1 werkzaam persoon. Dit zijn vooral eenmanszaken zonder personeel en besloten vennootschappen (BV's) zonder personeel die uit 1 juridische eenheid bestaan. Ruim 28 duizend vestigingen waren familiebedrijven. Het percentage familiebedrijven ten opzichte van niet-familiebedrijven en het totaal aan bedrijven en instellingen is in Overijssel hoger dan gemiddeld in Nederland.

Overijssel

Bedrijven in familie-eigendom: **84,8%**

Familiebedrijven t.o.v. niet-familiebedrijven: **63,4%**

Familiebedrijven t.o.v. totaal bedrijven en instellingen: **21,6%**

Nederland

Bedrijven in familie-eigendom: **85,7%**

Familiebedrijven t.o.v. niet-familiebedrijven: **58,2%**

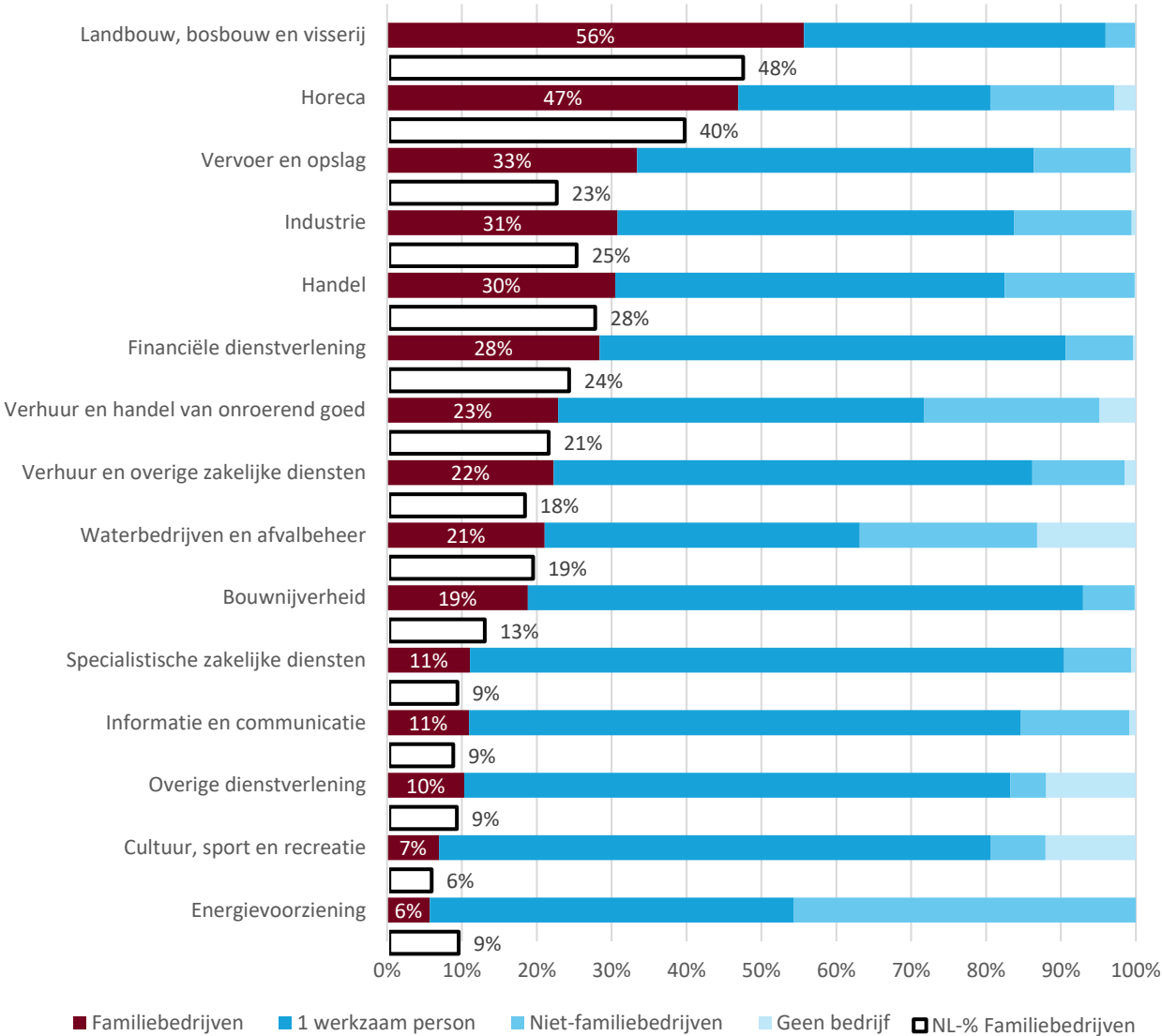
Familiebedrijven t.o.v. totaal bedrijven en instellingen: **16,6%**

Aandeel vestigingen familiebedrijven naar bedrijfstakken

De landbouw en de horeca hebben in Overijssel het hoogste aandeel familiebedrijven, gevolgd door horeca, vervoer en opslag, industrie en handel waarin 30% of meer van de vestigingen een familiebedrijf is.

In vrijwel alle bedrijfstakken zijn in de provincie Overijssel relatief meer familiebedrijven actief dan landelijk. Voor alle economische activiteiten is het aandeel familiebedrijven in Overijssel 5%-punt hoger.

De bedrijfstak vervoer en opslag wijkt in Overijssel het meest af van de landelijke cijfers. Het aandeel familiebedrijven in de vervoer en opslag ligt 10%-punt hoger dan het landelijk gemiddelde voor deze bedrijfstak.

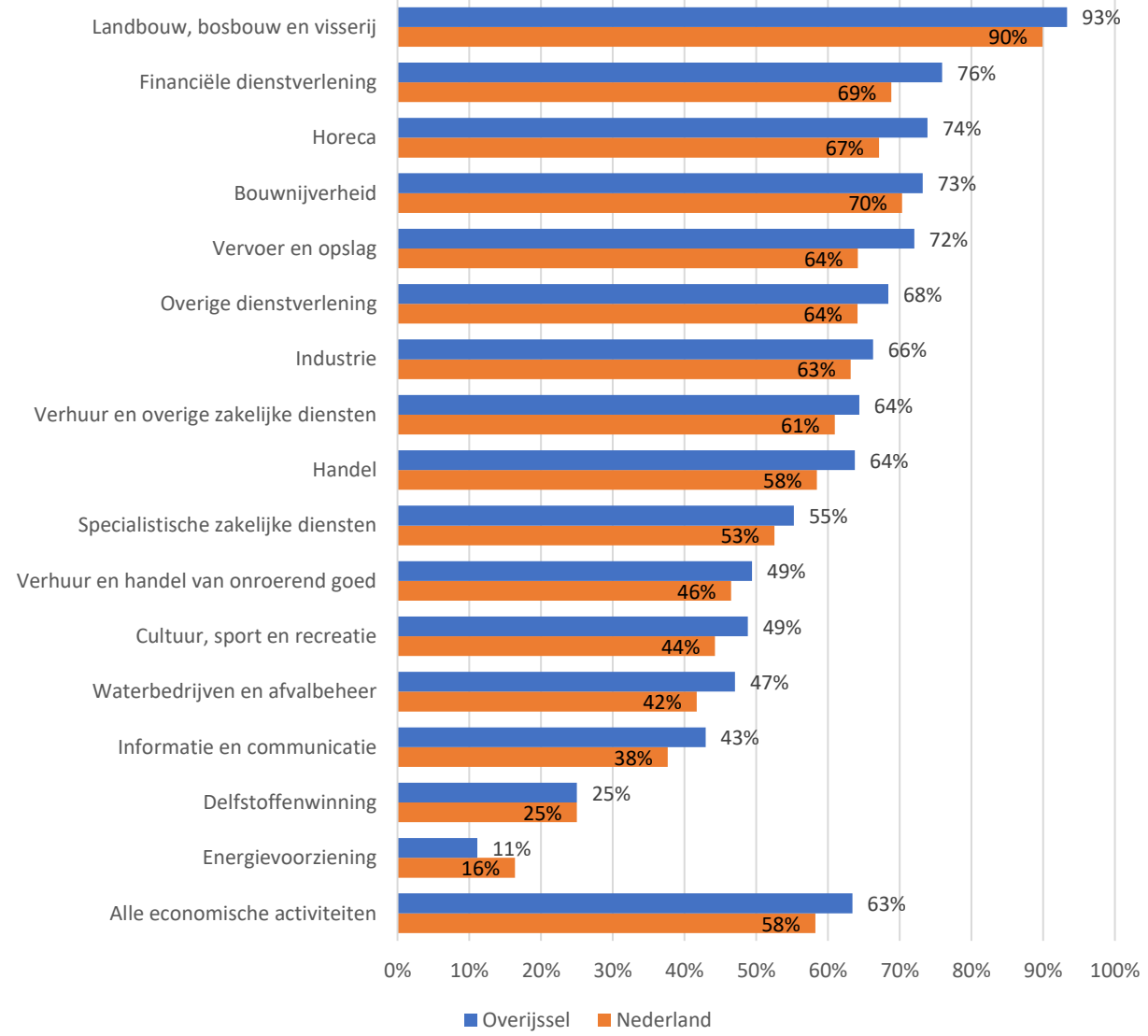

$$\frac{\text{Aantal vestigingen van bedrijfstype per bedrijfstak}}{\text{Totaal aantal vestigingen per bedrijfstak}} \times 100\%$$

Aandeel vestigingen familiebedrijven naar bedrijfstakken (zonder bedrijven met 1 werknemer)

In deze figuur staan de aandelen familiebedrijven ten opzichte van het totaal aantal bedrijven met meer dan 1 werkzaam persoon voor de provincie Overijssel en Nederland. Deze manier van berekenen geeft een beter beeld omdat het hoge aantal zzp'ers van invloed is op de aandelen in de vorige figuur, terwijl deze groep van beperkt economisch belang is (in bijvoorbeeld de bijdrage aan de toegevoegde waarde, zie pagina 12).

Ten opzichte van landelijk is het aandeel familiebedrijven in de provincie Overijssel in vrijwel alle bedrijfstakken (met uitzondering van delfstoffenwinning en de energievoorziening) hoger.

$$\frac{\text{Aantal familiebedrijven}}{\text{Aantal familiebedrijven} + \text{niet-familiebedrijven}} \times 100\%$$

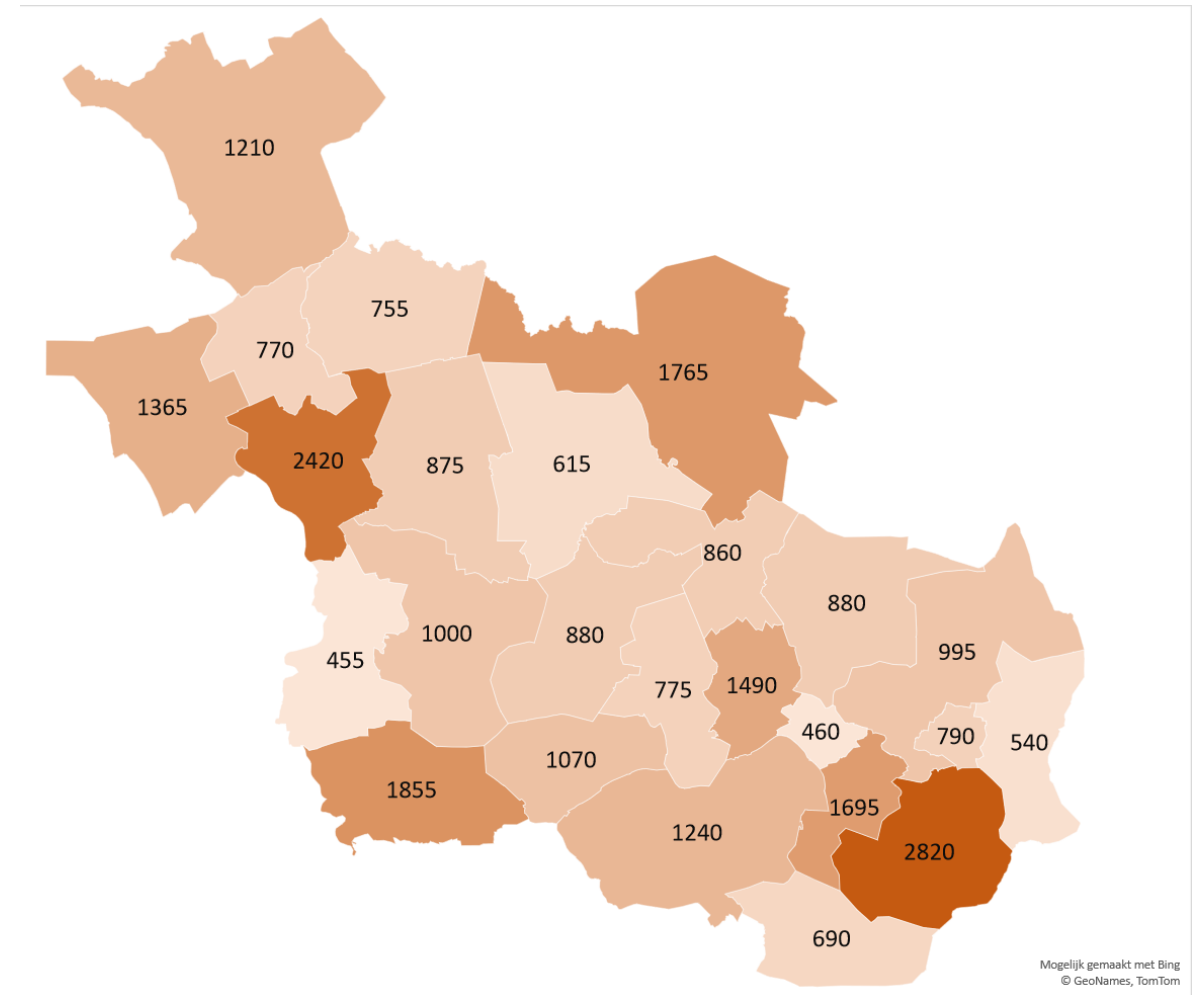
Aantal vestigingen familiebedrijven naar bedrijfstakken

Op 1 januari 2022 telde de provincie Overijssel 28.265 vestigingen van familiebedrijven. De meeste familiebedrijven in Overijssel zijn te vinden in de bedrijfstak (detail)handel, gevolgd door de landbouw. In deze tabel zijn niet de vestigingen van familiebedrijven met 1 werkzaam persoon opgenomen, dit betreft ook vaak (agrarische) gezinsbedrijven. Het aantal familiebedrijven vertoont ongeveer dezelfde ontwikkeling als het aantal niet-familiebedrijven.

Bedrijfstak	2020	2021	2022
Handel	6.475	6.510	6.665
Landbouw, bosbouw en visserij	4.580	4.620	4.710
Financiële dienstverlening	2.450	2.525	2.620
Specialistische zakelijke diensten	2.035	2.080	2.255
Bouwnijverheid	1.960	2.005	2.130
Horeca	1.855	1.910	1.980
Industrie	1.685	1.690	1.740
Verhuur en overige zakelijke diensten	1.055	1.050	1.120
Overige dienstverlening	750	775	780
Vervoer en opslag	745	735	760
Informatie en communicatie	535	550	610
Verhuur en handel van onroerend goed	400	390	425
Cultuur, sport en recreatie	400	395	420
Waterbedrijven en afvalbeheer	50	45	40
Energievoorziening	10	10	10
Delfstoffenwinning	5	5	5
Alle economische activiteiten	26.880	27.200	28.265

Aantal familiebedrijven vestigingen per gemeente

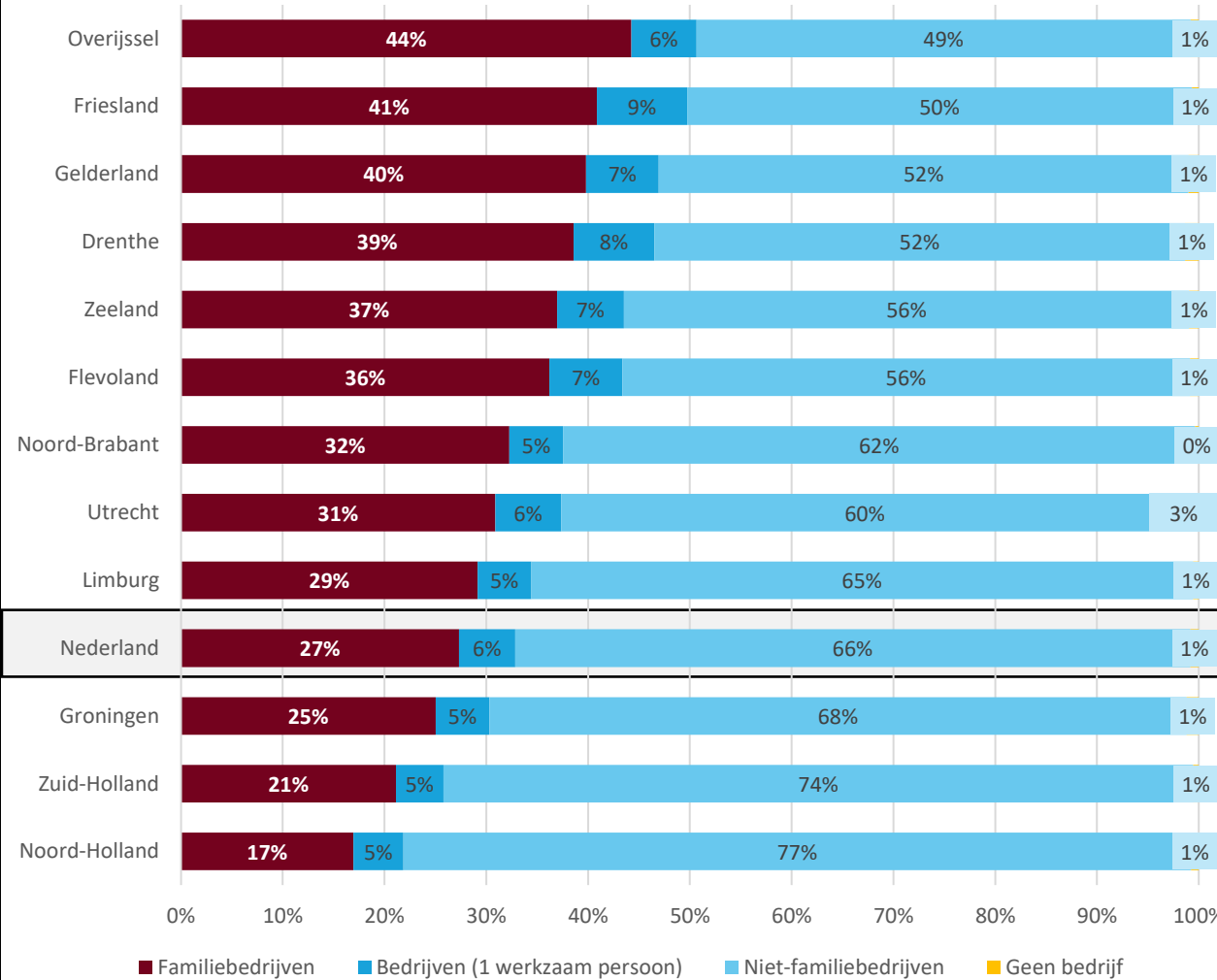
De provincie Overijssel telde op 1 januari 2022 in totaal 28.265 vestigingen van familiebedrijven. In de gemeente Enschede zijn de meeste familiebedrijven gevestigd (2820) en in de gemeente Olst-Wijhe het minst (455). Over het algemeen zitten er meer familiebedrijven in de steden, ondanks dat het aandeel familiebedrijven daar relatief klein is. Dit komt doordat de absolute aantallen bedrijven veel hoger zijn dan op het platteland.

Aandeel familiebedrijven in omzet niet-financiële bedrijfsleven¹⁾

In 2021 behaalden familiebedrijven in de provincie Overijssel 44% van de omzet van het niet-financiële bedrijfsleven. Dit is het hoogste aandeel van alle provincies in Nederland. Het omzetaandeel van familiebedrijven in Overijssel ligt 17%-punt hoger dan het landelijk gemiddelde.

¹⁾ Het niet-financiële bedrijfsleven omvat alle economische activiteiten met uitzondering van de landbouw, de financiële dienstverlening, het onderwijs, de gezondheids- en welzijnszorg, cultuur, sport en recreatie, belangen- en hobbyverenigingen en overige persoonlijke dienstverlening.

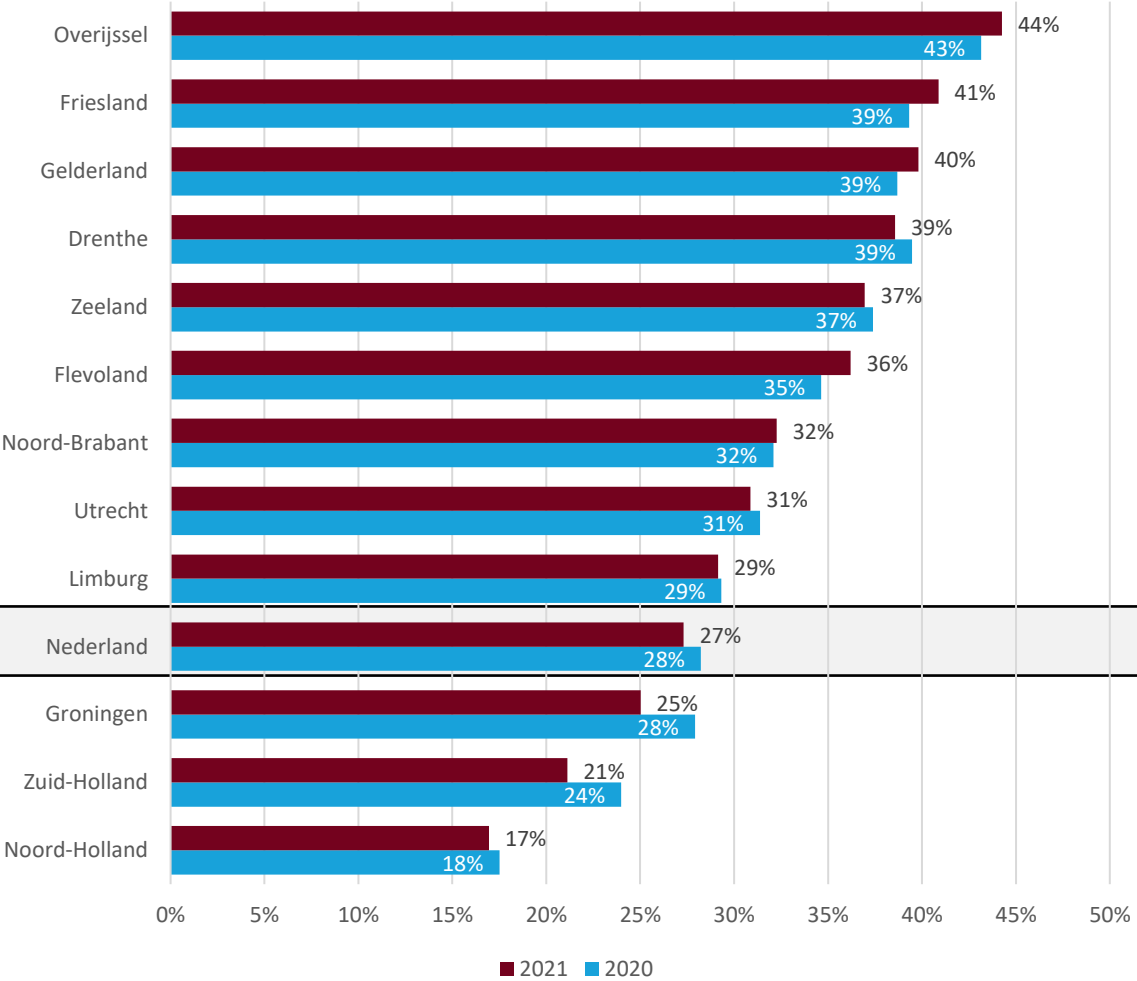

$$\frac{\text{Omzet van bedrijfstype}}{\text{Totale omzet}} \times 100\%$$

Ontwikkeling aandeel familiebedrijven in omzet 2020-2021 niet-financiële bedrijfsleven²⁾

Zowel in 2020 als in 2021 behaalden familiebedrijven in Overijssel het hoogste aandeel in de omzet van alle provincies. Het aandeel van familiebedrijven in de omzet is in Overijssel in 2021 met 1 procentpunt gestegen. Voor heel Nederland is dit aandeel juist met 1 procentpunt gedaald.

2) Het niet-financiële bedrijfsleven omvat alle economische activiteiten met uitzondering van de landbouw, de financiële dienstverlening, het onderwijs, de gezondheids- en welzijnszorg, cultuur, sport en recreatie, belangen- en hobbyverenigingen en overige persoonlijke dienstverlening.

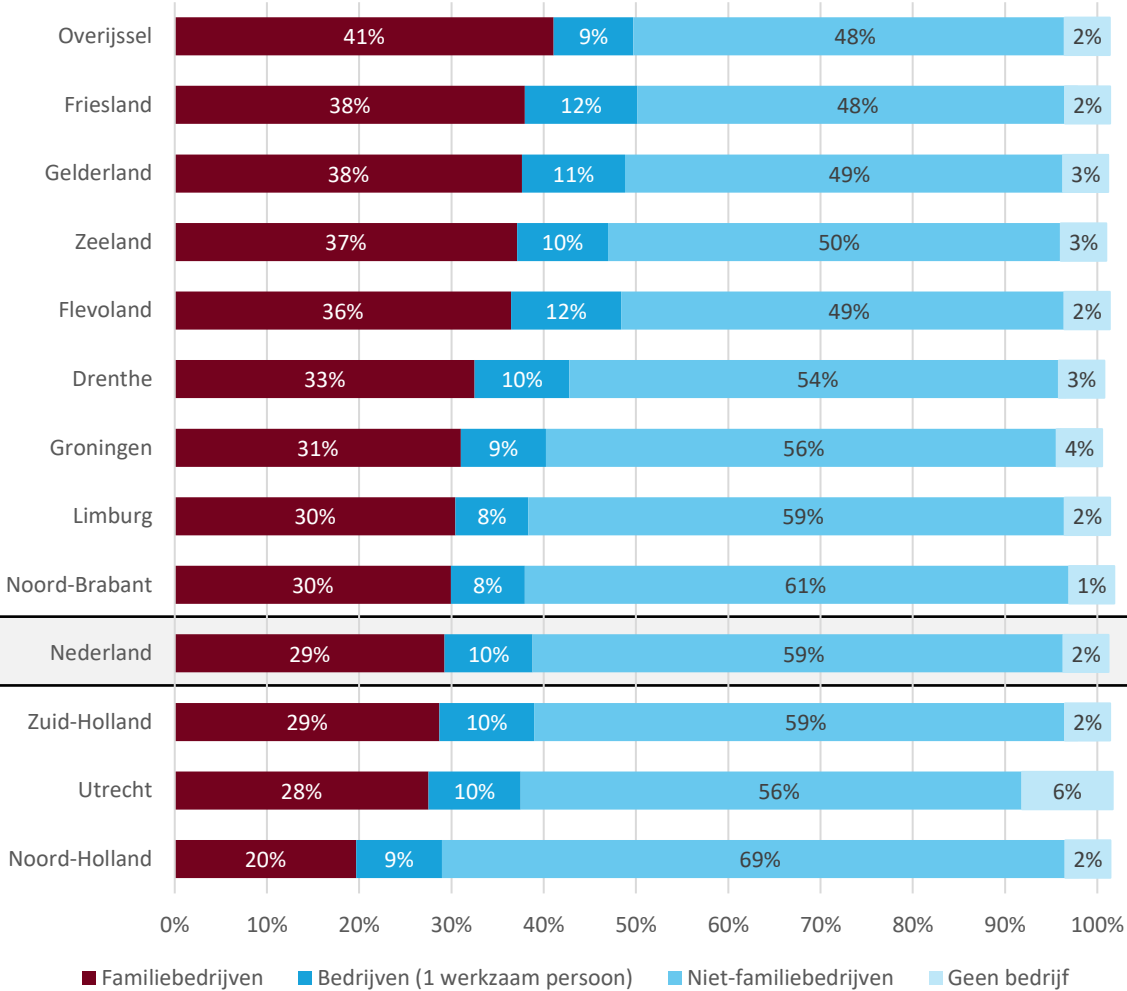

$$\frac{\text{Omzet van bedrijfstype}}{\text{Totale omzet}} \times 100\%$$

Aandeel familiebedrijven in toegevoegde waarde niet-financiële bedrijfsleven²⁾

In 2021 behaalden familiebedrijven in de provincie Overijssel 41% van de toegevoegde waarde van het niet-financiële bedrijfsleven. Dit is het hoogste aandeel van alle provincies. Het aandeel toegevoegde waarde door familiebedrijven in Overijssel ligt 12%-punt hoger dan het landelijk gemiddelde.

2) Het niet-financiële bedrijfsleven omvat alle economische activiteiten met uitzondering van de landbouw, de financiële dienstverlening, het onderwijs, de gezondheids- en welzijnszorg, cultuur, sport en recreatie, belangen- en hobbyverenigingen en overige persoonlijke dienstverlening.

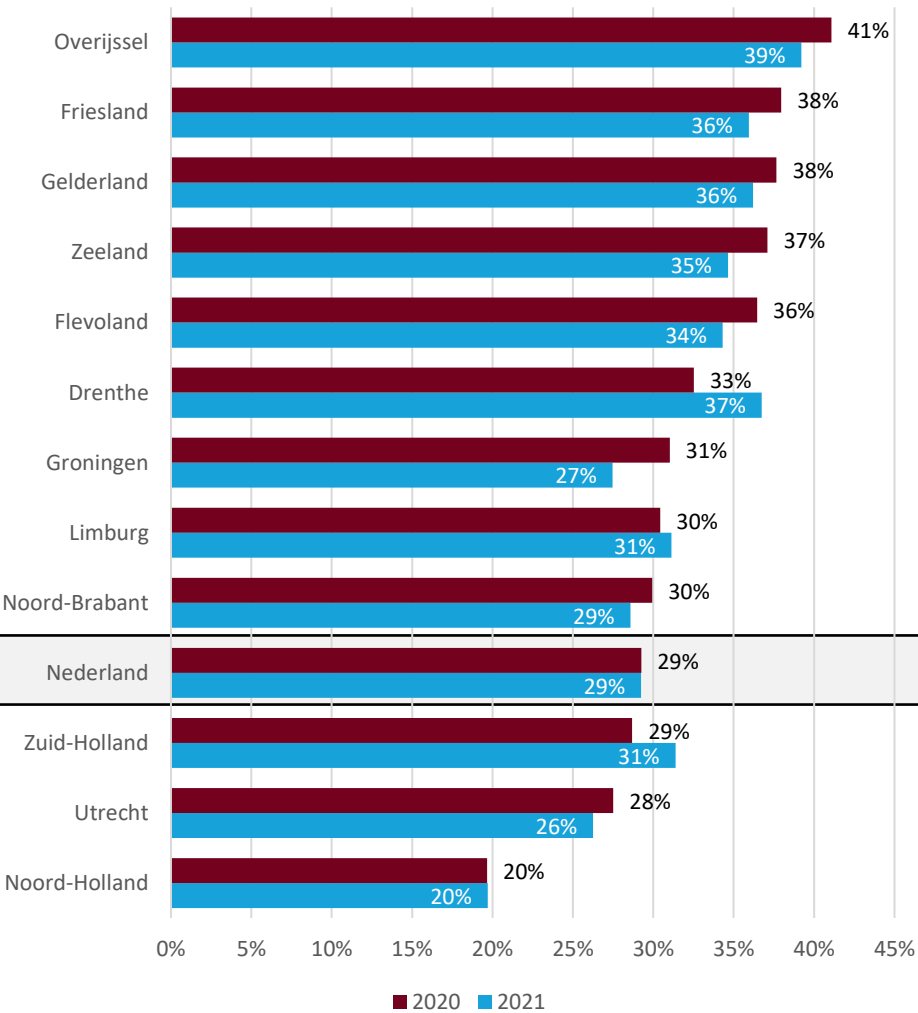

$$\frac{\text{Toegevoegde waarde van bedrijfstype}}{\text{Totale toegevoegde waarde}} \times 100\%$$

Ontwikkeling aandeel familiebedrijven in toegevoegde waarde 2020-2021 niet-financiële bedrijfsleven²⁾

Ook met betrekking tot de toegevoegde waarde behaalden familiebedrijven in Overijssel in 2020 en 2021 het hoogste aandeel. In Overijssel is het aandeel van familiebedrijven in 2021 met bijna 2-procentpunt gestegen. Voor heel Nederland is dit aandeel gelijk gebleven. Provincies waar het aandeel van familiebedrijven in de toegevoegde waarde is gedaald zijn Drenthe, Zuid-Holland, Limburg en Noord-Holland.

²⁾ Het niet-financiële bedrijfsleven omvat alle economische activiteiten met uitzondering van de landbouw, de financiële dienstverlening, het onderwijs, de gezondheids- en welzijnszorg, cultuur, sport en recreatie, belangen- en hobbyverenigingen en overige persoonlijke dienstverlening.

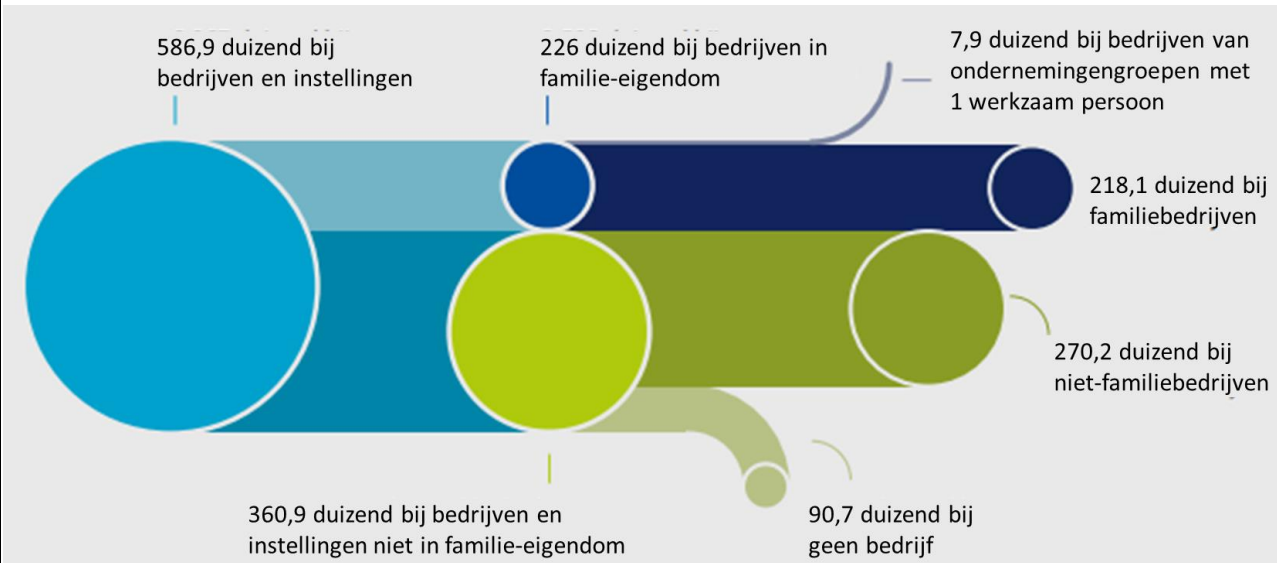

$$\frac{\text{Toegevoegde waarde van bedrijfstype}}{\text{Totale toegevoegde waarde}} \times 100\%$$

Aantal werknemersbanen³⁾

In Overijssel waren er in december 2021 bijna 587 duizend werknemersbanen. In brede zin waren er 226 duizend banen bij bedrijven in familie-eigendom en 361 duizend banen bij bedrijven en instellingen niet in familie-eigendom. Familiebedrijven in Overijssel zorgden voor 218 duizend banen. Het aandeel van familiebedrijven in het totaal aan werknemersbanen is daarmee 37,2%. Het aandeel banen bij familiebedrijven en bedrijven in familie-eigendom is in Overijssel hoger dan gemiddeld in Nederland.

³⁾ Hiertoe behoren ook de directeuren-groootaan-deelhou-ders (dga's) maar niet de zzp'ers.

Overijssel

Banen bij bedrijven in familie-eigendom: **38,5%**

Banen bij familiebedrijven t.o.v. niet-familiebedrijven: **44,7%**

Banen bij familiebedrijven t.o.v. totaal bedrijven en instellingen: **37,2%**

Nederland

Banen bij bedrijven in familie-eigendom: **33,2%**

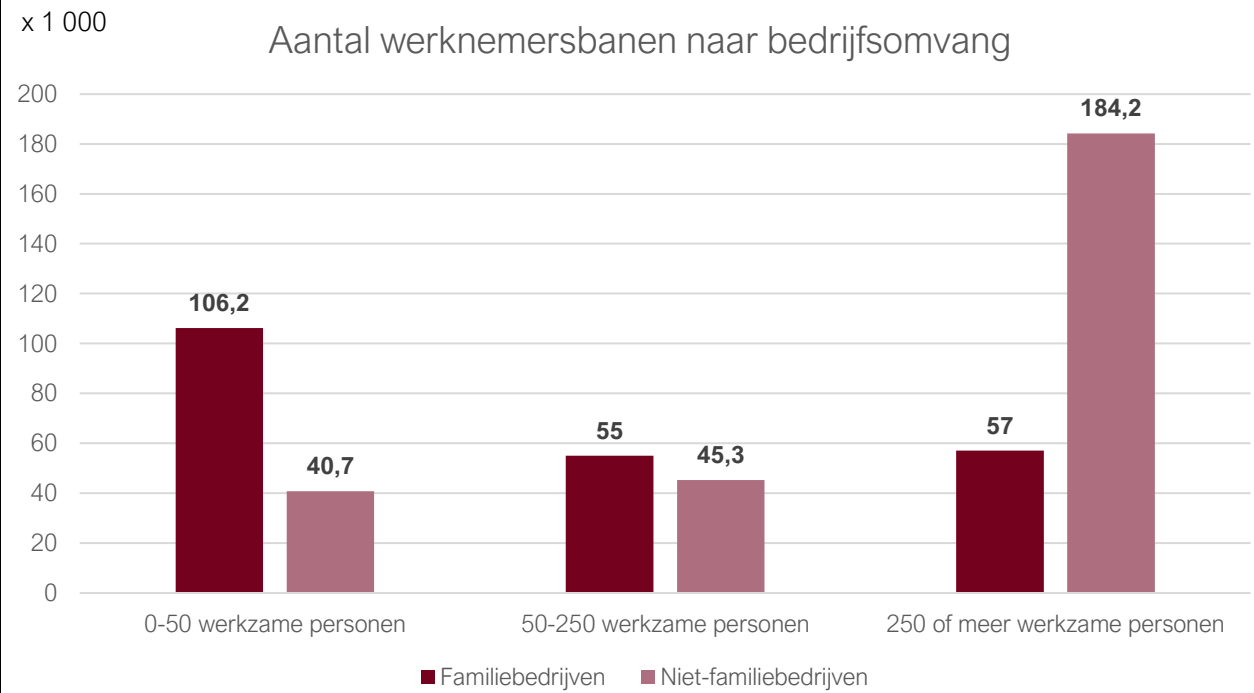
Banen bij familiebedrijven t.o.v. niet-familiebedrijven: **38,3%**

Banen bij familiebedrijven t.o.v. totaal bedrijven en instellingen: **31,5%**

Werknemersbanen naar bedrijfsomvang

Bijna de helft van de werknemersbanen bij familiebedrijven is te vinden bij bedrijven met een omvang tot 50 werkzame personen. In Overijssel zijn dit 106 duizend van de 218 duizend werknemersbanen bij familiebedrijven. De banen bij niet-familiebedrijven zijn vooral te vinden in de grootteklasse van 250 of meer werkzame personen.

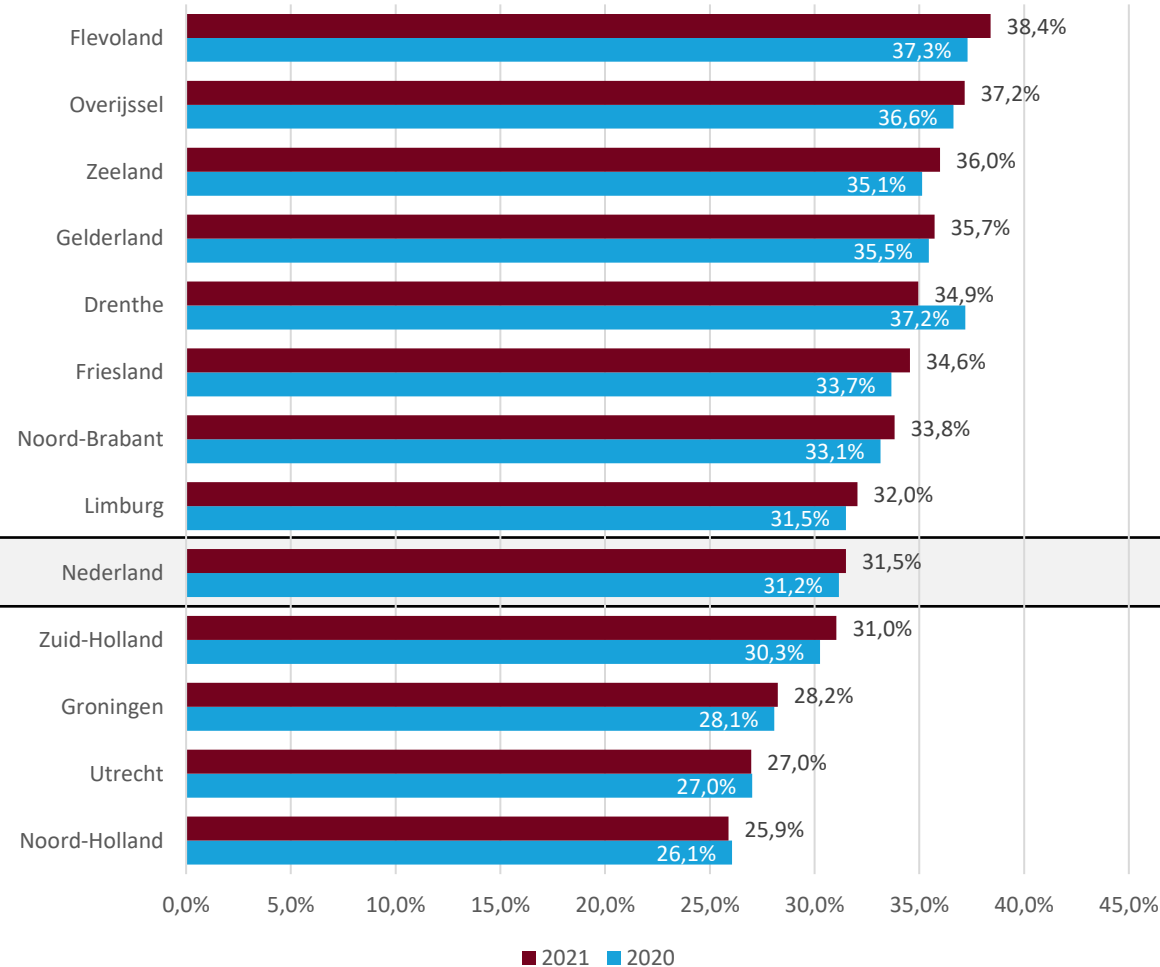
De verdeling van werknemersbanen bij familiebedrijven tussen de verschillende grootteklassen in Overijssel lijkt sterk op de verdeling in Nederland. In de grootteklasse 50 tot 250 werkzame personen zijn in Overijssel relatief iets meer banen te vinden ten opzichte van heel Nederland.

Ontwikkeling aandeel werknemersbanen familiebedrijven 2020-2021

Het aandeel van familiebedrijven in het totaal aantal werknemersbanen in Overijssel bedroeg in december 2021 37,2%. Ten opzichte van het voorgaande jaar is dit aandeel met ongeveer een half procentpunt gestegen. Overijssel staat hiermee op de tweede plaats van het aandeel banen bij familiebedrijven.

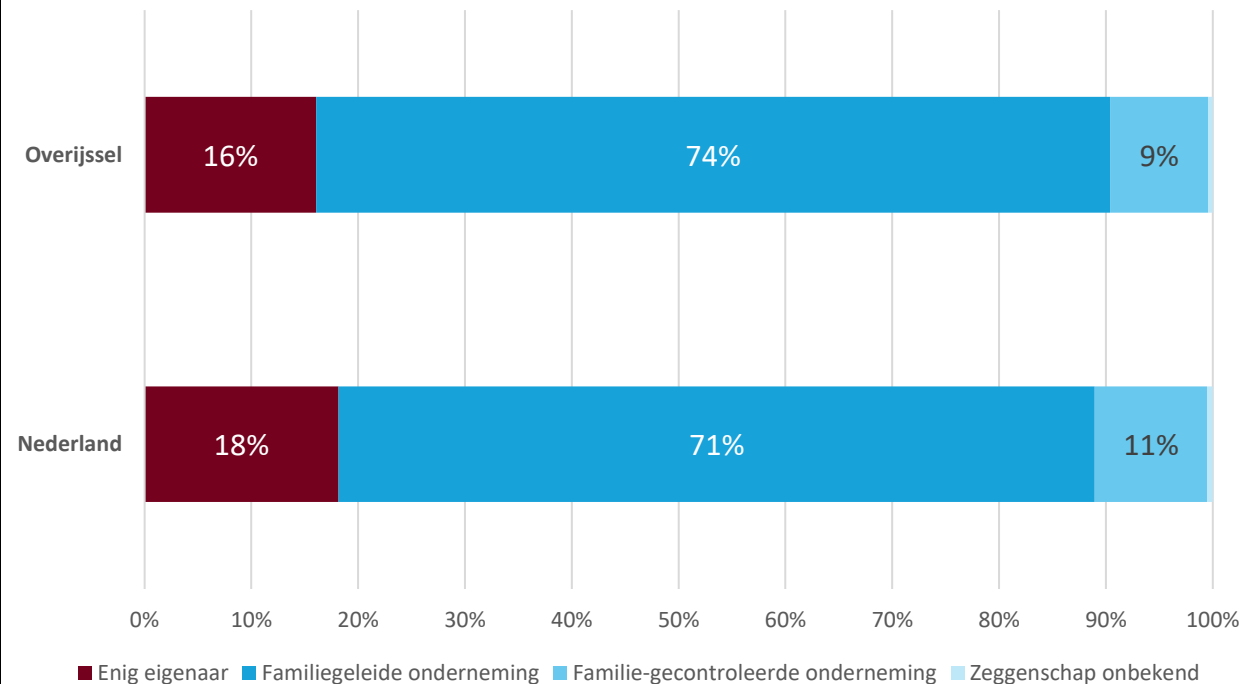
Het gemiddeld aandeel van familiebedrijven in het totaal aantal werknemersbanen in Nederland bedroeg 31,5%. In de meeste provincies was er in 2021 een toename van het aandeel werknemersbanen bij familiebedrijven, met uitzondering van Drenthe, Noord-Holland en Utrecht.

Eigendom en zeggenschap familiebedrijven (2022)

De meeste vestigingen van familiebedrijven in Overijssel hebben geen aandeelhouders buiten de familie. Van alle vestigingen is 16% in handen van één persoon. Veruit de meeste vestigingen (74%) hebben meerdere familie-eigenaren. Slechts 9% van de vestigingen van familiebedrijven hebben externe aandeelhouders.

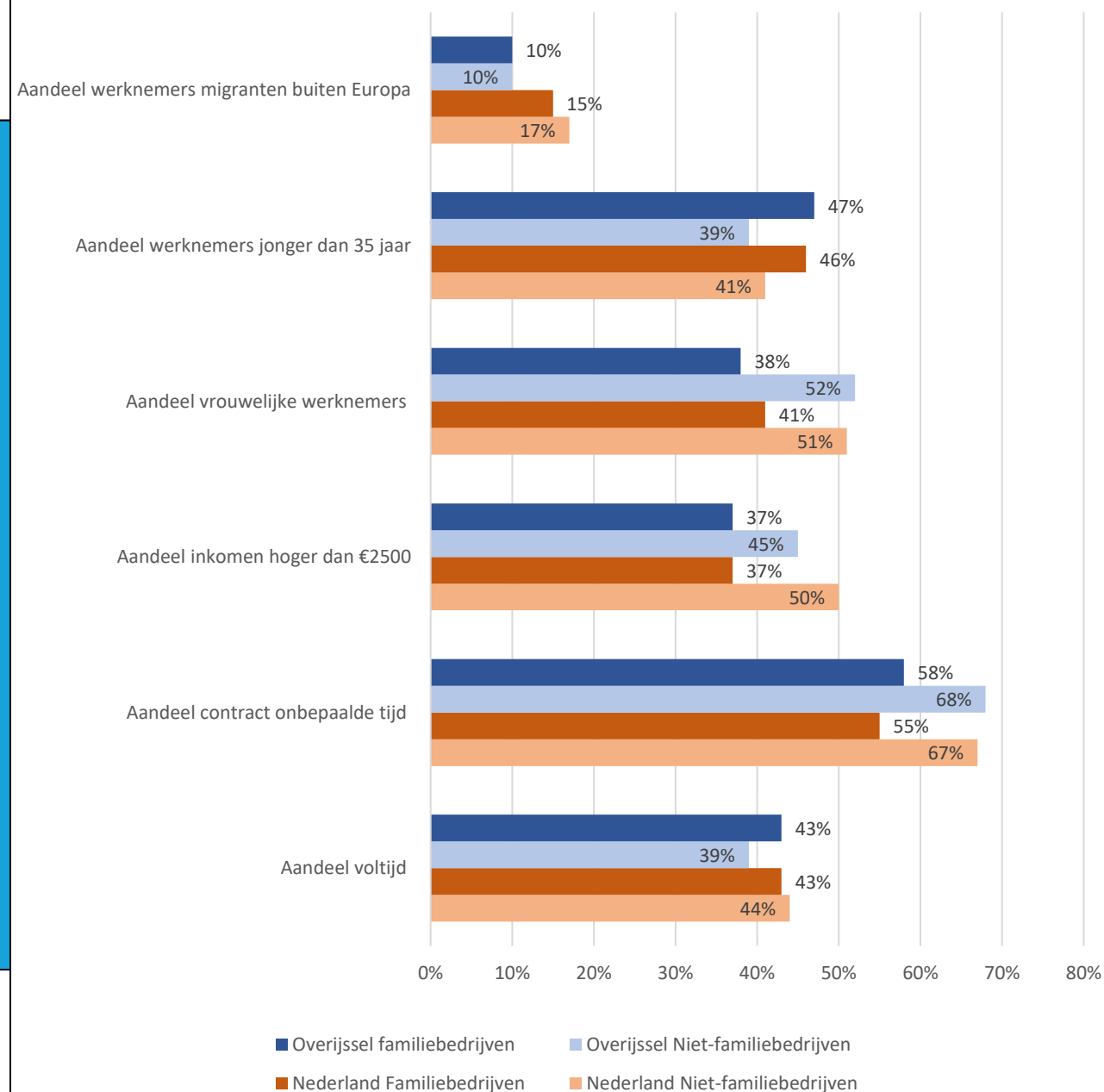
Vergeleken met landelijk zijn er in Overijssel iets minder vestigingen van familiebedrijven met één eigenaar en minder vestigingen met eigenaren buiten de familie. Wel zijn er meer vestigingen met meerdere familie-eigenaren.

Kenmerken van banen en werknemers bij familiebedrijven (2021)

Verschillen in kenmerken van banen en werknemers tussen familiebedrijven en niet-familiebedrijven worden voor een groot deel bepaald door bedrijfstakverschillen. Familiebedrijven in Overijssel hebben iets meer voltijdbanen (35 uur of meer) dan niet-familiebedrijven (43% vs. 39%). Familiebedrijven bieden minder vaak een contract voor onbepaalde tijd dan niet-familiebedrijven (58% vs. 68%). De beloning in familiebedrijven is lager dan bij niet-familiebedrijven.

Bij familiebedrijven in Overijssel werken relatief minder vrouwen dan bij niet-familiebedrijven (38% vs. 52%). Dit verschil is enigszins groter in Overijssel dan landelijk. De werknemers bij familiebedrijven zijn iets jonger dan werknemers van niet-familiebedrijven. In Overijssel werken ongeveer evenveel migranten van buiten Europa in familiebedrijven vergeleken met niet-familiebedrijven.

VERANTWOORDING

Dit onderzoek is uitgevoerd door het Expertisecentrum Familiebedrijven van hogeschool Windesheim in samenwerking met de provincie Overijssel. Er is gebruik gemaakt van gegevens over familiebedrijven van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het gaat om de op 22 december 2023 gepubliceerde gegevens 'Familiebedrijven in Nederland 2021-2022'.

. In tegenstelling tot landelijke cijfers over familiebedrijven wordt er bij geografische uitsplitsingen naar provincie of gemeente gesproken over vestigingen in plaats van bedrijven. Hoewel de meeste bedrijven één vestiging hebben, zijn er ook bedrijven met meerdere vestigingen. Het aantal bedrijfsvestigingen ligt dus hoger dan het aantal bedrijven.

In onze keuzes voor definities is aangesloten op de keuzes van het CBS. Vanwege deze vergelijkbaarheid is in navolging van het CBS gekozen om de grote groep eenmanszaken en vennootschappen met één werknemer als aparte groep te behandelen, ondanks dat deze bedrijven volgens de gehanteerde definitie familiebedrijven zijn.

Wanneer er gesproken wordt over familiebedrijven en niet-familiebedrijven gaat het alleen om bedrijven met meer dan één werknemer.

De cijfers zijn niet vergelijkbaar met de op 21 april 2017 door het CBS gepubliceerde experimentele gegevens 'Familiebedrijven in Nederland'. Ook de cijfers over de periode 2015-2018, gepubliceerd in november 2020 zijn niet vergelijkbaar (CBS, 2020). Dit komt doordat de datakwaliteit is verbeterd door gebruik van het UBO (Ultimate Beneficial Owner)-register

GERAADPLEEGBE BRONNEN

Centraal Bureau voor de Statistiek (2023). *Familiebedrijven in Nederland 2021-2022*. Den Haag, 22 december 2023.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2022). *Familiebedrijven in Nederland 2020-2021*. Den Haag, 31 oktober 2022.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2020). *Familiebedrijven in Nederland 2015-2018*. Den Haag, 28 oktober 2020.

Europese Commissie (2009). *Final report of the Expert Group. Overview of family business-relevant issues: research, networks, policy measures and existing studies*. Brussel: Europese Commissie.

COLOFON

Versie

1 februari 2024

Auteurs

Erik Veldhuizen

hg.veldhuizen@windesheim.nl

Bart Hoogeboom

b.hoogeboom@windesheim.nl

